

fl.

HET LAND VAN HERLE

TIJDSCHRIFT EN CONTACTORGAAN VOOR
VRIENDEN EN BEOEFENAARS VAN DE
HISTORIE VAN OOSTELIJK ZUID-LIMBURG
XXVIII – 1978 OKT/DEC NO 4

Zusters van het Arme Kindje Jezus een eeuw in Simpelveld

Op 2 september 1978 was het honderd jaren geleden, dat de Zusters van het Arme Kindje Jezus in Simpelveld hun intrek namen in het klooster. Tot op heden bleef dit het Generale Moederhuis van de hele congregatie. Door de „Kulturkampf“ onder Bismarck van 1872 tot 1888 waren alle kloosterlingen in Duitsland gedwongen dat land te verlaten. Velen van hen zochten hun toevlucht in het nabije gastvrije Nederland. Zo kwamen de zusters van „Loreto“ naar Simpelveld. Door bemiddeling van de toenmalige pastoor Römken had men in de „Rote Kulen“ een groot stuk tamelijk moerassig land kunnen kopen, dat aan de Kerk behoorde. Met 16 andere eigenaars die in dit gebied land hadden liggen, was men wat de prijs betrof, gauw tot overeenstemming kunnen komen, zodat men een groot aaneengesloten gebied had. Op 2 oktober 1875 had de eerste-steenlegging van het klooster plaats. Deze steen werd gedragen door het tienjarig meisje Maria Herberichs uit café „t Panhuis“ in de Dorpsstraat. Later trad zij onder de naam Remigia bij de zusters in. In 1960 stierf zuster Remigia op 95-jarige leeftijd. Zij was toen de oudste inwonerster van het dorp en de enige in het klooster die de stichteres Clara Fey nog gekend had.

Onder architect Hürth uit Aken en aannemer Meens uit Simpelveld werd drie jaren aan het klooster gewerkt. Vele Simpelveldenaren hebben als metselaar, timmerman of op andere wijze aan dit klooster meegewerkt. Op 18 oktober 1879 had de consecratie van de kloosterkapel plaats. Dit geschiedde door de bisschop van Luxemburg, Adames, de opvolger van de verbannen bisschop J.T. Laurent.

De stichteres Moeder Clara Fey was 11 april 1815 in Aken geboren. 2 Februari 1844 stichtte zij de congregatie. Het doel hiervan was verzorging, opvang en opvoeding van de verwaarloosde

*Clara Fey, die in 1844
de congregatie stichtte.*

jeugd.Tengevolge van de oorlogen onder Napoleon had West-Europa sterk geleden. De ontdekking van de stoommachine en de invoering van de mechanische weefstoel in de weverijen en katoenfabrieken had tot gevolg dat vele arbeiders werkeloos werden. Sociale voorzieningen bestonden toen praktisch niet. Voor de kinderen waren er geen scholen of andere opvangcentra. Op straat brachten zij hun vrije tijd door of zij werkten onder barre omstandigheden voor een paar centen in de fabrieken. Alleen in Aken al waren in 1840 meer dan 4700 van die arme stakkerds. Clara Fey nam toen met enkele vriendinnen de zorg voor deze kinderen op zich.

Toen in 1872 onder de regering van Bismarck de „Kulturkampf“ losbarstte en de zusters gedwongen waren Duitsland te verlaten, hadden zij er al 22 tehuizen en scholen met 12.000 kinderen. Slechts het klooster in Aken-Burtscheid, dat bestemd was voor de oude en zieke zusters met hun verpleegsters, mocht in Duitsland blijven bestaan. Al de andere kloosters werden opgeheven. Nederland opende toen, zoals het dit voor bannelingen al eeuwen had gedaan, voor hen zijn grenzen. De meesten van de zusters gingen via het Moederhuis in Simpelveld naar andere stichtingen en kloosters in Nederland, o.a. naar Maastricht, of naar het buitenland, o.a. Engeland en Luxemburg.

Met Moeder Clara Fey kwam ook bisschop J.T. Laurent naar Simpelveld. Hij was een grote steun en toeverlaat van de congregatie.¹ Vele kinderen en volwassenen uit het naburige Duitsland werden in de loop der jaren door deze bisschop in de kloosterkapel gevormd. In enkele jaren kwamen er 20.000 met de trein of op een andere wijze naar Simpelveld om daar gevormd te worden, daar dit in Duitsland niet meer mogelijk was. Voor bisschop Paredis van Roermond, die reeds op leeftijd was, was mgr. Laurent een steun, daar hij vele taken van hem overnam: de kinderen uit de omgeving van ons dorp zoals die van Bocholtz, Spekholzerheide, Eys en Ubachsberg werden hier gevormd. Ook zijn er veel priesters in de kloosterkapel gewijd door mgr. Laurent. Op 20 februari 1884 stierf hij en werd op het kerkhof der zusters begraven.

Huize „Loreto“ kreeg voor Simpelveld een bijzondere betekenis door de stichting van een meisjesschool op 4 april 1878. Daarnaast kreeg men de zorg over enkele honderden voogdijkinderen, die door de rechter daar geplaatst waren. De meisjesschool was een van de eerste Bijzondere Scholen in Limburg. De gelijkstelling tussen het Openbare en Bijzondere Onderwijs kwam eerst in 1917 tot stand. De zusters moesten de kosten, die dit Bijzondere Onderwijs met zich meebracht, zelf dragen m.a.w. de gemeente Simpelveld hoefde daaraan niet bij te dragen. De zusters hadden ook nog meebetaald aan personele en andere belastingen. We memoreren nog het grote nut van de Bijzondere

Bewaarschool, die de gemeente ook geen cent gekost heeft. Simpelveld is de zusters veel dank verschuldigd. Een eresaluut aan Huize „Loreto“ is hier wel op zijn plaats.

In 1888 toen de „Kulturkampf“ beëindigd werd, was terugkeer naar het Duitse vaderland weer toegestaan en konden daar weer kloosters gebouwd worden. Toch bleef het Generale Moederhuis in Simpelveld gevestigd. In de loop der jaren werden vanuit Simpelveld 6 nieuwe provincies gesticht met een eigen provinciaal bestuur o.a. de Nederlandse Provincie met het Moederhuis te Maastricht, waaronder ook de stichtingen op Java vielen. Verder België met Borsbeek bij Antwerpen, de Engelse provincie met Southam, Duitsland met Aken-Burtscheid, Oostenrijk met Wien-Döbling en de Noordamerikaanse provincie met het Moederhuis Parkersburg. De kloosters in Luxemburg, Frankrijk en Zuid-Amerika stonden rechtstreeks onder het Generale Moederhuis te Simpelveld. Door de Tweede Wereldoorlog gingen alleen de bloeiende Letlandse huizen verloren. Achter het IJzeren Gordijn had de congregatie geen enkel klooster.

Moeder Clara Fey stierf 8 mei 1894 in Simpelveld. Dezelfde dag overleed ook pastoor Merckelbach. In juli 1916 werd het informatieve proces voor de zaligverklaring van Clara Fey geopend. Op 23 augustus 1934 werd haar gebeente van het kloosterkerkhof naar de kloosterkapel overgebracht. In de rechter zijbeuk naast het koor rust zij in een marmeren sarcofaag. Het eenvoudige opschrift er boven luidt: „Hier ruht in Gott die Ehrwürdige Mutter Clara Fey, Stifterin und erste Generaloberin der Schwestern vom armen Kinde Jesus, geboren in Aachen am 11. April 1815, gestorben in Simpelveld am 8. Mai 1894. Übertragung ihrer Gebeine in die Klosterkirche am 23. August 1934.“

De sterfkamer van Moeder Clara is in haar oorspronkelijke staat gebleven. Een smal bed, een oude leunstoel en een nachtkastje zijn het enige meubilair. In haar werkkamer hangen talrijke portretten, relikwieën en ingelijste brieven. Met vele bekende persoonlijkheden onderhield zij betrekkingen o.a. met Don Bosco, de stichter van de Salesiaanse Orde, die zich het lot aantrok van de verwaarloosde mannelijke jeugd in Italië. Verder zijn er brieven van de pausen Pius IX en Pius X.

In 1928 werd het gouden jubileum niet alleen door het klooster maar door de hele gemeenschap Simpelveld op grootse wijze gevierd. De ouderen kunnen zich nog de grote feestelijkheden met na afloop een schitterend vuurwerk goed herinneren. In vele woningen in Simpelveld hangen nog de gedenkorden met het beeld van Moeder Clara, dat ieder huishouden toen van de zusters ten geschenke kreeg.

Het 75-jarig jubileum in 1953 werd alleen in de besloten kloostergemeenschap gevierd. In dat jaar kende Simpelveld vele jubilea. Alleen het 750-jarig bestaan der parochie werd op groot-

se wijze gevierd o.a. met een schitterend openluchtspel vóór de kerk.

Huize „Loreto“ was zeer bekend om zijn kunstatelier, waar door vele, soms twintig tot dertig kunstzinnige zusters mooie paramenten geborduurd werden. Verder hangen in het klooster prachtige schilderijen van Zuster Amabilis. De wassen Kerstkindjes en andere kerstfiguren, door Zuster Hubertina vervaardigd, zijn ook vermeldenswaard.

In 1928 telde de orde 2070 zusters en 58 kloosters. Op het ogenblik telt de congregatie, die onderverdeeld is in 10 provincies en 2 delegaties, ongeveer 1350 zusters, over een groot aantal landen verspreid. De laatste tijd heeft men, evenals alle andere congregaties, te kampen met een gering aantal roepingën, waardoor de vergrijzing sterk toeneemt. In de missielanden, vooral Indonesië en Columbia treden daarentegen vele nieuwe leden toe.

Het leek ons nuttig aan het eeuwfeest van de zusters in Simpelveld enige aandacht te schenken.

H.N.J.J. van Wersch.

NOTEN:

1. Zie voor zijn biografie: *Het Land van Herle*, 1954, blz. 69-74.
2. Over de geschiedenis der congregatie zijn verschillende boeken geschreven. Onder andere:
W.G. Creutz Lechleiter S.J., *Simpelveld, Een geschiedenis van Licht en Blijdschap*, Roermond 1924;
Otto Pfülf S.J., *Clara Fey*, Freiburg 1907;
G. Vriens: een Nederlandse vertaling van laatstgenoemd werk, 1954;
Watterot, O.M.I., *Mutter Clara Fey*, Freiburg im Bressgau 1917;
een Nederlandse vertaling van laatstgenoemd werk, Roermond 1925;
Hans Berghuis, *Clara en de anderen*, Voorhout 1958.